

Opera tussen barok en (post-)modern

Sleur, traditie, consumptietheater, daar heb ik een hekel aan, dixit Bernard Foccroulle. Een Mozart, een Monteverdi moeten met dezelfde frisse geest aangepakt worden als een hedendaags stuk. Hoe verhoudt de barokopera zich tot de moderne opera? Hoe getrouw en hoe vrij staat de interpretatie ten opzichte van de partituur? Een gesprek over de dialectiek tussen heden en verleden met de organist, Bach-fanaat en pedagoog die in 1992 de fakkel overneemt van Gerard Mortier als directeur van de Muntschouwburg.

"Ik heb altijd grote liefde gekoesterd voor de muziek en die omvat logischerwijze ook de opera. Daarnaast ben ik altijd geboeid geweest door het theater. Toch was ik in mijn jeugd geen opera-fan. Ik stond toen verder van de opera af dan van de muziek en het theater. Van kindsbeen af was ik gefascineerd door de wereld van het orgel: ik wilde Bach spelen. Op het conservatorium werd mijn muzikale horizon vernieuwd door de initiatieven van Henri Pousseur, die toen de leiding had. Ik werd gegrepen door de hedendaagse muziek. Vanaf dat ogenblik heeft Philippe Boesmans een grote rol in mijn leven gespeeld. Ik speelde zijn muziek, creëerde zijn stuk *Fanfare* en werd door hem naar het theater geleid. Hij sprak met enthousiasme over het Living Theatre en Grotowski. Dat wekte mijn belangstelling en ik begon het theater van dichterbij te volgen, zowel in Luik als in Brussel. Bij het I.N.S.A.S. (franstalige tegenhanger van het R.H.I.T.C.S.) leerde ik Anne Dupont kennen, een dame die een zeer grote invloed heeft uitgeoefend op een hele generatie jonge Franstalige regisseurs. In de jaren zeventig volgde ik de ontluiking van het jonge theater op de voet. Ik volgde het werk van het Ensemble Théâtral Mobile, onder leiding van Marc Liebens, of van Sireuil of Van Kessel. Daarna kwam er een periode waarin ik vooral het Italiaanse theater van nabij volgde."

Als musicus hebt u zich vooral ingelaten met barokmuziek en hedendaags werk.

"Als organist was ik vanzelfsprekend bezig met de barokmuziek, en het centrum van het centrum van mijn belangstelling was en is Bach. Ik heb ook een grote interesse voor muziek die ouder is. Wat het hedendaags repertoire betreft, ben ik als organist wel een buitenbeentje. Ik heb op verschillende festivals gespeeld, heb veel hedendaagse componisten ontmoet en heb een tachtigtal nieuwe werken vertolkt, gaande van Berio, over Betsy Jolas, tot aan Philippe Boesmans.

Ik heb uit die ervaringen vooral geleerd hoe relatief een partituur is. De componisten stellen je eisen die in feite niet in de partituur te lezen staan. Dus moet je met die partituur op een heel merkwaardige manier gaan omspringen. Je moet spelen wat er staat, daar kan je niet om heen, maar je moet het uitgeschrevene niet zien als doel op zich maar als een middel. Ik begin een nieuw stuk in te studeren zonder de raad van de componist te vragen. Ik ontcijfer het en worstel met de tekst, want hedendaagse muziek levert dikwijls grote moeilijkheden op. Zo bereik ik een eindstadium. Dat is nooit perfect, want bij de hedendaagse muziek bereik je de perfectie zo goed als nooit. Ik ervaar het als volgt: bij de hedendaagse muziek bestaat er een stuk utopie, zowel op het gebied van

het instrument als op het gebied van de vertolking. Je moet daarmee rekening houden, je moet kunnen zien waar er iets onmogelijks gevraagd wordt en dan durven een eigen beslissing te nemen.

Als ik achteraf bij de componist ga, merk ik vaak dat hij niet direct op mijn vragen kan antwoorden omdat hij met heel andere problemen bezig was. Toen ik Berio's stuk *Fa Si* instudeerde kreeg ik daar maar geen voeling mee, tot ik besepte dat ik keuzes moest maken, ook al ging dat ten koste van de tekst. Ik meende echt dat ik zo recht liet wedervaren aan de fundamentele bedoeling van de componist en veroorloofde me dus vrijheden om dichterbij zijn essentie te geraken. Nadat ik hem de opname van mijn vertolking had gestuurd, liet Berio me weten dat de verklanking van zijn compositie precies overeenstemde met wat hij in zijn hoofd had. Ik had dus niet alleen de partituur gespeeld, maar ook iets dat verder ging dan die partituur. Het resultaat was getrouw, maar bevatte toch een maat vrijheid.

Deze manier van werken heeft me iets fundamenteels geleerd. Een principe dat niet alleen geldt voor de hedendaagse muziek, maar dat mij later bij mijn benadering van de oude muziek ook zeer goed van pas is gekomen. Ik geloof trouwens dat het evenzeer zijn nut kan bewijzen in verband met de opera."